

AZONOSÍTÓ SZÁMA: 3543/00162
TÉMA: A Magyar Nemzeti Múzeum Palóc Múzeuma raktárainak fertőtlenítése
MEGVALÓSÍTÁS IDŐTARTALMA: 2013. október 30. – 2014. szeptember 30.
MEGVALÓSÍTÁS HELYSZÍNE: MNM Palóc Múzeuma, Balassagyarmat
MUZEOLÓGUS: Molnár Ildikó

A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményének Kollégiuma állagvédelmi pályázatán a MNM Palóc Múzeuma raktárainak fertőtlenítésére, **400.000 Ft** vissza nem térítendő támogatást nyert.

A megvalósítás szakmai vonatkozásai

A MNM Palóc Múzeuma gyűjteményébe található és nyilvántartásában szereplő műtárgyak veszélyeztetettségük alapján többféle kategória szerint csoportosíthatóak. A külső hatások leginkább, a balassagyarmati „volt Vármegyeháza” épületében helyt, kapott külső raktárunkban tárolt darabokat érintik. A néprajzi kollekció bútor, háztartási eszköz, gazdasági és kerámia gyűjtemények mellett, a történeti anyagok is ebben az épületrészben kerültek elhelyezésre. Itt a tárgyak nincsenek védve a portól, a fénytől, a hőmérsékletingadozástól (nincs fűtés a raktárban), a párától, valamint a rovar és az egyéb kártevőktől. A külső raktárunkban tárolt műtárgyak felülvizsgálatakor megállapított fertőzöttség elérte a műtárgyállomány közel 80%-t. Ezért az elnyert támogatásból a rovarkártevők (kopogó bogár, szú, moly) ellen, gázos fertőtlenítésnek vetettük alá.

A műtárgyállomány nagysága miatt (néprajzi gyűjtemény: 14 923 db egyedi leltározott és 3391 db nyilvántartásba vett, történeti gyűjtemény: 686 egyedi leltározott és 200 nyilvántartásba vett) az egyedi kezelésre nincs mód. Így ezeknek a tárgyaknak a közvetlen környezetét lehet a gázos fertőtlenítéssel és ködösítéssel kártevőmentessé tenni. Figyelembe vettük az előkészület során, hogy a használt gáz (ismertetője az 1. számú melléklet) nemesfémekkel érintkezve roncsoló hatást gyakorolhat, így az összes olyan műtárgyat eltávolítottuk a raktárakból, amelyek anyagukban, díszítményükben (főként ruhadarabok, bútorok stb.) nemesfémet tartalmaznak.

Annak érdekében, hogy a gáz hatékonysága ne csökkenjen, a nagyobb bútorok esetében kinyitottuk a tárgyak ajtóit, felnyitottuk a tetejüket. A textilraktárban ködösítést alkalmaztunk, itt a textilszekrényeket kellett kinyitni és a fiókokat kihúzni a hatékonyság növelése érdekében.

Az állományvédelmet megelőző munkában Síkné Sipos Ildikó a Palóc Múzeum restaurátora segédkezett. A gázosítást – immáron sokadik alkalommal – a Pannon Protekt Kft gázmestere, Tordai Zoltán végezte el.

Az elvégzett állományvédelmi feladat tapasztalatai és eredményessége

A Palóc Múzeum épületében található 5 belső raktárból 2 textil 3, pedig vegyes tárgyraktár. Itt a raktárak berendezése fa- és fém textilszekrények, fém DexionSalgó polcokból állnak. A 2. számú textilraktárban légkondicionáló berendezés, páraszabályozó gépek segítik az ideális műtárgyvédelmi környezet kialakítását. A fertőtlenítés időtartalmára ezeket kikapcsoltuk. Mivel a 4 raktár konténer-raktár, így azokat nem kellett hermetikusan körbezárni. A 2. emeleten található textilraktár esetében sem volt szükség semmilyen szigetelő feladatra. A külső raktár esetében komplikáltabb volt a feladat. A raktár közvetlenül egy középiskola mellett kapott helyet 2011-ben. A raktár légmentes lezárása mellett fontos volt egy olyan időpont megtalálása, amikor a tanítás szünetel, ezért a gázosítást a tavaszi szünet ideje alatt végeztük el.

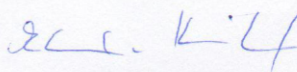
A múzeum épületében ködösítést hajtottak végre, amely molylepke (*Microlepidoptera*) kirajzási időszakában az utódnemzés megakadályozására megoldás. A gyűjtemény textil anyaga, minimális fa és papír alapú tárgyak nem voltak olyan mértékben fertőzöttek, mint a külső raktár fa tárgyai. Ezekben a gyűjteményekben régen használtunk naftalint kártevők elleni védekezésre, amelyet az 1980-as években betiltottak. Ezért a megelőzéshez molyriasztókat használtunk. A gázmester azonban molycsapdák felállítást javasolta, mert az hatékonyabb védelmet jelent. A ködösítés után a raktár visszarendezésekor nem találtunk rovartetemeteket.

A Megyeházai raktárban 2 szinten szintenként 600 m² vannak Dexion-Salgó polcrendszereken elhelyezve a tárgyak. Itt a nyílászárók és az átjárók hermetikus lezárása után Detia-Gas-EX-B 680 grammos gázosítószerrel történt a fertőtlenítés. A tabletták kihelyezését gázmester végezte, azt követően már nem léphetett senki a raktár területére. A szer a kihelyezést követően, fél óra múlva a levegő páratartalmától oldódni kezdett. Egy hétig nem léphettünk a területre, majd a Pannon Protekt Kft. munkatársai szellőztettek, és ellenőrizték a raktárt. A már veszélytelennek ítélt helyiségekbe visszapakoltunk, az eredeti állapot szerint. Az azóta történt ellenőrzés során bútorok alatt friss famorzsalékot nem találtunk.

A fertőtlenítés után 1 db tárgyban maradtak élősködők, egy mentében a molylepke hernyói. Ezt a műtárgyat a Pannon Protekt Kft. munkatársa elszállítja, egyedi fertőtlenítés céljából, addig karanténba helyezve, és molyirtóval kezelve tároljuk.

A fenti összefoglalás után a Palóc Múzeum nevében szeretnénk megköszönni Önöknek, hogy a pályázati támogatásuk segítségével gyűjteményünk fertőtlenítését elvégezhetjük, és a több évtizede őrzött tárgyakat roncsoló kártevőket megfékezhetjük.

Balassagyarmat, 2014. július 23.

Molnár Ildikó